

ĮGALIOŲ UŽSIENIO VALSTYBIŲ INSTITUCIJŲ 2010 METŲ VEIKLOS LIETUVOJE ATASKAITA

Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus bei tarptautinės teisės normas, reguliuojančias tarptautinio įvaikinimo procedūrą, šeimoms, norinčioms įvaikinti Lietuvoje, gali atstovauti centrinės įvaikinimo institucijos, paskirtos pagal 1993 m. Hagos konvenciją „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“, arba pagal Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2005 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. A1-162 patvirtintą Įgaliojimų veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo užsienio valstybių institucijoms tvarkos aprašą (toliau – Tvarkos aprašas) užsienio valstybės institucijos, įgaliosos veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje.

Centrinės įvaikinimo institucijos ir įgaliosos užsienio valstybės institucijos skirtumai

- Įgaliosos užsienio valstybės institucijos gali dalyvauti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programoje. Centrinės įvaikinimo institucijos neturi galimybės kreiptis dėl vaikų iš vaikų su specialiaisiais poreikiais sąrašo įvaikinimo.

- Beveik visos įgaliosos užsienio valstybės institucijos dirba Lietuvoje jau kelerius metus, turi įgaliosas darbui Lietuvoje atstovus, gerai išmano tarptautinio įvaikinimo procedūrą Lietuvoje, operatyviai perduoda reikalingą informaciją (pavyzdžiui, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos (toliau – Tarnyba) pasiūlymą dėl įvaikinimo šeimai ir pan.), operatyviai atsako, padeda šeimai viso įvaikinimo proceso metu. Centrinės įvaikinimo institucijos neturi įgaliosas atstovų darbui Lietuvoje, dažnai nežino tarptautinio įvaikinimo procedūros Lietuvoje, neoperatyviai perduoda informaciją, neretai reikia ilgai laukti atsakymo, šeimai atstovauja tik iki jai sutikus įvaikinti pasiūlytą vaiką.

- Įgaliosas užsienio valstybės institucijų paslaugų įkainiai, lyginant su centrinėmis įvaikinimo institucijomis, yra daug didesni.

Iki 2010 m. gruodžio mėn. pabaigos Lietuvoje veikė 13 įgaliosas institucijų, iš jų 4 Italijos įgaliosos institucijos, 3 JAV ir po vieną Švedijos, Prancūzijos, Vokietijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įgaliosas instituciją. Daugumą įgaliosas užsienio valstybių institucijų Lietuvoje veikia nuo 2001–2002 m.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-07-17 įsakymu Nr. A1-195, nuo 2006 m. rugpjūčio 1 d. užsienio valstybių institucijų nauji prašymai dėl įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje suteikimo nėra priimami, todėl šiuo metu Lietuvoje veikiančios institucijos siekia efektyviau dirbti ir optimizuoti šeimoms teikiamas paslaugas, kad neprarastų įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvoje, kurie šiandien gali būti pratęsimi tik jau veikiančioms institucijoms.

Įgaliosos institucijos, norėdamos pratęsti įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje, ne vėliau kaip prieš 6 mėnesius iki termino pasibaigimo Tarnybai privalo pateikti motyvuotą prašymą pratęsti įgaliosas bei kitus reikalingus dokumentus. Rekomendaciją suteikti ar nesuteikti įgaliosas institucijai įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje priima socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu sudaryta komisija. Remdamasis komisijos rekomendacija, Tarnybos direktorius priima sprendimą pratęsti ar nepratęsti įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje.

Ataskaitiniu laikotarpiu (2010-05-18, 2010-06-30 ir 2010-09-08) surengti trys akreditacijos posėdžiai, kurių metu trims įgaliosas institucijoms pratęsti įgaliosas veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą Lietuvos Respublikoje.

Vokietijos įvaikinimo organizacija „Sozialdienst Katholischer Frauen (SKF)“, Lietuvoje veikusi tarptautinio įvaikinimo srityje nuo 2002 m. ir turėjusi įgaliosas veikti iki 2011-11-28, tarptautinio įvaikinimo veiklą, taigi ir veiklą mūsų šalyje, nutraukė 2010-12-31.

Šeimų, kurioms atstovauja įgaliotos užsienio valstybių institucijos, įtraukimas į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašą, šeimų įvaikinti vaikai bei vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programos vykdymas

1 lentelėje pateikti duomenys apie kiekvienos užsienio valstybės įgaliotos institucijos 2010 m. į apskaitą įtrauktas šeimas, įvaikinusių šeimų, įvaikintų vaikų, tarp jų ir įvaikintų pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, skaičius.

1 lentelė. Šeimų ar asmenų pasiskirstymas pagal joms atstovaujančias užsienio valstybės įgaliotas institucijas.

Valstybė	Atstovas	Šeimos ir asmenys, esantys sąraše, 2010-12-31	2010 m. įtrauktos šeimos ar asmenys	2010 m. įvaikinusių šeimų ar asmenų skaičius	2010 m. įvaikintų vaikų skaičius	2010 m. įvaikintų vaikų pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą ¹
Ispanija	„Familia Universal“	23	-	1	2	-
Italija	AFN – „Azione per Famiglie Nuove Onlus“	31	7	9	17	12 (3)
	AAA – „Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“	44	20	19	33	30 (22)
	„Fondazione AVSI“	45	7	9	9	7 (7)
	„La Primogenita International Adoption“	7	1	5	8	6 (3)
San Marinas	AVSI	1	1	-	-	-
JAV	„Bethany Christian Services“	11	7	7	10	9 (5)
	„Our children's Home Stead“	-	1	2	2	-
	„The Open Door Adoption Agency“	3	2	-	-	-

¹ Nurodytas skaičius vaikų, kurie buvo pasiūlyti įvaikinti užsienio piliečiams įprasta tvarka pagal įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarką, tačiau atitinkantys specialiųjų poreikių vaiko požymius. Skliausteliuose nurodyti vaikai, kurie buvo įvaikinti ieškant šeimų vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A1-32 patvirtintu „Galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo ikiteisminės procedūros aprašu“.

Kanada	„Loving Heart International Adoption Agency“	6	3	-	-	-
Prancūzija	„Les Enfants de l'Esperance“	6	1	2	2	-
Švedija	„Barner Framfor Allt-Adoptioner (BFA-A)“	9	10	11	14	14 (14)
Vokietija	„Sozialdienst Katholischer Frauen (SKF)“	13	2	1	1	-
Naujoji Zelandija	„Inter country adoption New Zealand“	3	3	2	5	5 (2)
	IŠ VISO	202	65	68	103	83 (56)

Daugumą įgaliotų užsienio valstybių institucijų Lietuvoje veikia nuo 2001–2002 m.. Kanados įvaikinimo institucijai „Loving Heart International Adoption Agency“, Naujosios Zelandijos įvaikinimo institucijai „Inter country adoption New Zealand (ICANZ)“, JAV įvaikinimo institucijai „The Open Door Adoption Agency“ įgaliojimai veikti vykdant tarptautinį įvaikinimą buvo suteikti vėliausiai 2006 m., todėl vienos iš šių institucijų tik pradėjo vykdyti tarptautinio įvaikinimo programą iš Lietuvos, o kitos jau aktyviai dalyvauja įvaikinant vaikus iš vaikų su specialiaisiais poreikiais sąrašo.

2010 m. Tarnyba į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašą įtraukė 65 pageidaujantįs įvaikinti vaikus Lietuvoje šeimas, kurioms atstovauja įgalios užsienio valstybės institucijos. Daugiausia įtraukta šeimų, kurioms atstovavo Italijos įvaikinimo institucijos „Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ (20), „Azione per Famiglie Nuove Onlus“ (7), ir „Fondazione AVSI“ (7) taip pat Švedijos įgaliota institucija „Barner Framfor Allt-Adoptioner“ (10) bei Jungtinių Amerikos Valstijų įvaikinimo agentūra „Bethany Christian Services“ (7).

Atkreipiame dėmesį, kad 2010 m. iš 115 įvaikintų vaikų 93 vaikai buvo su specialiaisiais poreikiais, iš kurių 56 vaikai buvo įvaikinti ieškant šeimų, vadovaujantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A1-32 patvirtintu „Galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo ikiteisminės procedūros aprašu“ (toliau – Procedūros aprašas), o 37 buvo pasiūlyti įvaikinti užsienio piliečiams įprasta tvarka pagal įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarką, tačiau vaikai atitiko specialiųjų poreikių vaiko požymius. 2009 m. iš 146 įvaikintų vaikų 104 vaikai buvo su specialiaisiais poreikiais, iš kurių 51 buvo pasiūlyti įvaikinti užsienio piliečiams įprasta tvarka pagal įvaikinimo apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarką, o 53 vaikai buvo įvaikinti ieškant šeimų, vadovaujantis Procedūros aprašu.

2010 m., kaip ir ankstesniais metais, aktyviausiai veikė italų šeimoms atstovaujanti Italijos įgalios institucijos. Kaip matome iš 1 lentelėje pateiktų duomenų, per Italijos įgalios institucijas įvaikinta daugiausia vaikų, tarp jų ir pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, vykdomą vadovaujantis Procedūros aprašu. Pavyzdžiui, AAA – „Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ įvaikino 33 vaikus, iš kurių 22 buvo įvaikinti pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, „AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus“ – 17 vaikų, iš kurių tik 3 vaikai buvo įvaikinti pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, „Fondazione AVSI“ – 9 vaikus, iš kurių 7 vaikai buvo įvaikinti pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą.

Italijos įgaliotų institucijų atstovaujančios šeimos dažniausiai įvaikina vyresnius vaikus (8 metų ir vyresnius) ir vaikus iš didelių brolių, seserų grupių. Pastaruosius trejus metus Italijos įgaliotos institucijos susidomėjo galimybe įvaikinti mažus, tačiau turinčius rimtų sveikatos sutrikimų vaikus. Anksčiau Italijos piliečių šeimos beveik nesidomėdavo tokių vaikų įvaikinimu.

Iš įgaliotų JAV įvaikinimo institucijų, kaip ir pernai, aktyviausiai veikė „Bethany Christian Services“, kurios atstovaujamos šeimos įvaikino 10 vaikų, iš kurių 5 vaikai buvo įvaikinti vadovaujantis Procedūros aprašu. 3 vaikai iš trijų vaikų brolių, seserų grupės ir 1 vaikas, turintis žymių sveikatos sutrikimų buvo įvaikinti ne pagal galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais programą.

Vienintelė įgaliota Švedijos įvaikinimo institucija „Barner Framfor Allt-Adoptioner (BFA-A)“ įvaikina mažus vaikus, turinčius sveikatos sutrikimų. Visi iš 14 vaikų įvaikinti pagal Procedūros aprašą, iš kurių visi turėjo rimtų sveikatos sutrikimų.

Dauguma įgaliotų užsienio valstybės organizacijų atstovaujamų užsienio piliečių yra vyresni nei 40 metų. Lyginant su ankstesniais metais, sąrašė esančių asmenų amžiaus vidurkis beveik nepasikeitė: pageidaujančių įvaikinti moterų vidutinis amžius – 45 metai, vyrų – 46 metai. Kaip ir ankstesniais metais, dauguma vyresnio amžiaus žmonių yra Italijos, Prancūzijos bei Ispanijos piliečiai. Daugelis įvaikintojų gauna vidutines pajamas ir neturi biologinių vaikų.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų teikiamos paslaugos ir jų įkainiai

1993 m. Hagos konvencija „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“ nustato, kad įvaikinimą vykdančios institucijos, asmenys negali siekti pelno ar kitokios asmeninės naudos už teikiamas paslaugas, todėl visos Lietuvoje veikiančios įgaliotos užsienio valstybių institucijos yra ne pelno siekiančios organizacijos, kurių veiklą prižiūri jų šalies kompetentingos institucijos.

Įgaliotų užsienio institucijų teikiamų paslaugų ir išlaidų įkainiai yra nuo 2400 eurų iki 7900 eurų. Institucijų teikiamos paslaugos: teikia informaciją ir organizuoja pirminius mokymus įvaikintojams, padeda šeimai paruošti reikalingus dokumentus, palaiko ryšius tarp šeimos ir Tarnybos iki teismo, atlieka šeimos įvertinimą, stebi šeimą po įvaikinimo.

Įgaliotos užsienio valstybės institucijos atstovai Lietuvoje atstovauja šeimoms ikiteisminio įvaikinimo procese nuo šeimos dokumentų pateikimo Tarnybai iki tol, kol šeima su įvaikintu vaiku ar vaikais išvyksta iš Lietuvos. Įgaliotos užsienio valstybės institucijos atstovo Lietuvoje įkainiai už paslaugas ir patiriamas išlaidas už vieną įvaikinimo bylą yra nuo 1700 eurų iki 7000 eurų.

Atstovo Lietuvoje teikiamos paslaugos: konsultavimas įvaikinimo ir teisės aktų taikymo klausimais, užtikrinti tinkama bylos parengimą teismui, atstovavimas organizacijai ir šeimai visose valstybinėse, visuomeninėse ir privačiose institucijose, užtikrinti advokato dalyvavimą (jei įgaliotas atstovas ne advokatas), atstovaujant šeimos teisiniams interesams teisme, duomenų apie pasiūlytą įvaikinti vaiką teikimas šeimai ir papildomų duomenų surinkimas, šeimos viešnagės Lietuvoje organizavimas, šeimos lydėjimas, kontakto tarp vaiko ir šeimos palaikymas, įvaikinto vaiko dokumentų, reikalingų išvykti parengimas ir kitos paslaugos, kurių pageidauja šeima. Didžiąją dalį aukščiau nurodytus mokesčių sumos sudaro išlaidos už dokumentų vertimą, legalizavimą, komunikacijos, biuro išlaikymo, transporto išlaidos.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų grįžtamosios informacijos teikimas

Vadovaujantis Tvarkos aprašo 22.8 punktu, įgaliotos veikti Lietuvoje užsienio valstybių institucijos Tarnybai teikia grįžtamąją informaciją apie įvaikintus vaikus, kurią sudaro nustatytos formos pranešimai apie įvaikinto vaiko integraciją į šeimą, gyvenimo sąlygas, vystymąsi, sveikatą ir vaizdinę medžiaga. Įgaliotos užsienio valstybių institucijos privalo per pirmuosius 2 metus po

įvaikinimo teikti kas pusę metų ataskaitas, kitus 2 metus – kartą per metus, po 4 metų po įvaikinimo – kai to pareikalauja Tarnyba.

Beveik visos įgaliotos institucijos nurodo, kad nesusiduria su kliūtimis, rinkdamos grįžtamąją informaciją. Tik „**Bethany Christian Services**“ informavo, kad viena šeima išreiškė nepasitenkinimą dėl finansinių sunkumų, susijusių su įvaikio gydymu. Ji taip pat nepritarė ataskaitų po įvaikinimo ruošimui, tačiau sutiko priimti minėtos agentūros pagalbą. Kitų šeimų ataskaitos vėluoja dėl jų nebendradarbiavimo su agentūra arba jos personalo pasikeitimų.

Kanados įvaikinimo agentūra „**Loving Heart International Adoption Agency**“ pastebi, kad socialinis darbuotojas negali paruošti ataskaitos po įvaikinimo tais atvejais, kai šeima persikelia gyventi į kitą šalį. Tada ataskaitos paruošimas priklauso nuo šeimos bendradarbiavimo ir geranoriškumo. Agentūra teigia, kad įvaikinti vaikai labai gerai adaptuojasi, įtėviai jais rūpinasi, medicinos specialistai teikia reikiamą pagalbą.

Naujosios Zelandijos įgaliota institucija „**Inter Country Adoption New Zealand**“ nurodė, kad įtėviams sunkiausias metas yra laukimo laikas Lietuvoje. Po to ir tėvai, ir vaikai greitai adaptuojasi.

JAV įvaikinimo agentūra „**The Open Door Adoption Agency**“ nurodė, kad dėl grįžtamosios informacijos šeimos palaiko geranoriškus ryšius su agentūra. Vaikų adaptacija vyksta palaipsniui, vaikų elgesys keičiasi, jie yra prisirišę prie įtėvių.

Ispanijos įvaikinimo asociacija „**Familia Universal**“ nurodo, kad 2010 metais nebuvo susidurta su jokiais kliūtimis, renkant grįžtamąją informaciją apie vaikus. Šeimos noriai bendravo ir teikė informaciją. Vaikų adaptacija šeimose vyksta pakankamai greitai. Asociacija atkreipia dėmesį, kad iš Lietuvos kilę vaikai gyvena mažoje teritorijoje – Kanarų salyne. Tai leidžia dažnai bendrauti šeimoms, įvaikinusioms vaikus iš Lietuvos, keistis patirtimi, patarimais ir pagalba.

Italijos įgaliota institucija „**Fondazione AVSI**“ ir šiais metais nurodo, kad pagal Italijos įstatymus pirmą ataskaitą apie įvaikintus vaikus rengia valstybinės socialinės tarnybos. Kadangi minėtos tarnybos dirba ne tik įvaikinimo, bet ir kitose nepilnamečių teisių apsaugos srityse, joms nelengva laiku parengti pirmąją ataskaitą. 2010 m. kai kuriais atvejais, kai turėjo vėluoti pirmos ataskaitos pateikimas, asociacijos darbuotojai patys ėmėsi ją rengti. „Fondazione AVSI“ nurodo, kad iki šiol vaikų adaptacija Italijos piliečių šeimose vyksta be ypatingų problemų – visais atvejais buvo stebimas greitas ir abipusis prisitaikymas, vaikai lengvai išmoko italų kalbą, prisitaikė prie įtėvių šeimos ir socialinės aplinkos. Šeimos yra labai motyvuotos ir stengiasi gerai atlikti savo pareigas, esant reikalui, kreipiasi pagalbos į specialistus.

Italijos įvaikinimo asociacija „**AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus**“ nurodo, kad vaikų prisitaikymas prie įtėvių šeimos vyksta laipsniškai ir skirtingai. Greičiau prisitaiko vaikai, įvaikinti kartu su broliais ir seserimis arba įvaikinti šeimų, kuriems teikiama parama.

Italijos įgaliota įvaikinimo asociacija „**La Primogenita International Adoption**“ nurodo, kad nesusiduria su ypatingomis kliūtimis, rinkdama grįžtamąją informaciją, nes šeimos žino, kad atsiskius susitikti dėl ataskaitų, apie tai bus pranešta Tarptautinei įvaikinimo komisijai, kuri turi teisę informuoti teismo įstaigą dėl reikalingos informacijos trūkumo. Vaikų prisitaikymas vyksta sklandžiai.

Italijos institucija „**AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus**“ teigia, kad ji, teikdama grįžtamąją informaciją, nesusiduria su sunkumais, kurie galėtų atsirasti dėl šeimų kaltės. Vaikų adaptacija nesukelia didelių problemų, šeimoms teikia reikiamą pagalbą ir organizacijos, ir visuomeninės institucijos.

Prancūzijos įgaliota institucija „**Les enfants de l'Espérance**“ kiekvieno vaiko grįžtamosios informacijos ataskaitą atlieka griežtai ir tiksliai, todėl ataskaitos pateikiamos laiku ir problemų dėl jų nekylo. Asociacija teigia, kad vaikai gerai adaptuojasi naujose šeimose ir naujoje aplinkoje.

Vokietijos įvaikinimo organizacija „**Sozialdienst Katholischer Frauen (SKF)**“ taip pat teigia, kad nesusidurė su kliūtimis, teikdama grįžtamąją informaciją. Pažymima, kad visose šeimose vaikų integracija vyko gerai, vaikai jaučiasi mylimi.

Švedijos įgaliota institucija „**Barner Framfor Allt-Adopter (BFA-A)**“ nurodo, kad teikiant grįžtamąją informaciją su didesnėmis problemomis nesusiduriama, kiekviena šeima sumoka depozitą, kuris gražinamas po to, kai pateikiamos visos ataskaitos. Vaikai puikiai integravosi į šeimas ir visuomenę. Visiems vaikams suteikta būtina medicininė, psichologinė ir socialinė pagalba.

Įgaliotų užsienio valstybių institucijų atstovų nuomonė apie tarptautinio įvaikinimo organizavimą Lietuvoje, kylančias problemas ir pasiūlymai dėl tarptautinės įvaikinimo procedūros tobulinimo.

Naujosios Zelandijos įgaliota institucija „**Inter country adoption New Zealand (ICANZ)**“ nepatyrė jokių sunkumų, vykdydama vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, ir teigia, kad įvaikinimo procedūros pagal šią programą vyko sėkmingai.

JAV institucija „**Bethany Christian Services**“ teigia, kad nesusidūrė su didesnėmis problemomis, vykdydama vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą, taip pat pasiūlė, kad šeima, svarstanti vaiko su specialiaisiais poreikiais galimą įvaikinimą, galėtų gauti papildomos informacijos. Dažnai šeimai iškyla papildomų klausimų apie vaiko priežiūrą, vystymąsi ir specialiuosius poreikius, tačiau tokia informacija jiems neprieinama iki tol, kol jie gauna oficialų pasiūlymą. Agentūra teigia, kad dėl to dauguma šeimų atsisako galimybės įvaikinti.

Kanados įvaikinimo agentūra „**Loving Heart International Adoption Agency**“ nurodo, kad kai kurių vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, diagnozės nėra gerai suprantamos Šiaurės Amerikos medicinos specialistų, todėl agentūra siūlo, kad kartu su informacija apie specialiųjų poreikių turintį vaiką galėtų būti pateikiami naujausių medicininių tyrimų rezultatai, problemos prognozė, apibūdinta specialisto, detalus reikalingos priežiūros ir gydymo aprašymas bei vaizdo medžiaga apie vaiką.

JAV įvaikinimo agentūra „**Our Children's Homestead**“ nurodė, kad daugiausia ji dirba su lietuvių kilmės šeimomis, dažniausiai nerandančiomis specialiųjų poreikių vaikų sąrašė vaikų, kuriuos norėtų įvaikinti.

JAV įvaikinimo agentūra „**The Open Door Adoption Agency**“ nurodo, kad nustatomas per trumpas terminas, per kurį šeimos turi pateikti prašymus, taip pat vaikų aprašymai turėtų būti išsamesni.

Tarnybos nuomone, galiojantis Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymas „Dėl Galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo ikiteisminės procedūros aprašo patvirtinimo“ atitinka geriausius vaikų interesus bei jų teisę augti šeimoje.

Švedijos įgaliota institucija „**Barner Framfor Allt-Adopter (BFA-A)**“ aktyviai vykdo vaikų su specialiais poreikiais įvaikinimą. Institucija nurodė, kad didesnių problemų, vykdam šią programą dažniausiai nebūna. BFA-A atkreipė dėmesį, jog labai svarbu, kad globos įstaigos pateiktų visą turimą informaciją apie vaikų vystymąsi, taip pat ir tą, kuri globos įstaigai galbūt atrodo nereikšminga. Švedijos įgaliota institucija mano, kad būtų tikslinga turėti bendrą vaiko sveikatos būklės ir bendro vystymosi aprašymo formą ar kitokiu būdu gauti išsamią informaciją apie vaiko vystymąsi bei sveikatos būklę, nes skirtingų globos įstaigų pateikiama informacija labai skiriasi savo apimtimi – nuo 10–15 eilučių iki 4–6 puslapių.

Vokietijos įvaikinimo organizacija „**Sozialdienst Katholischer Frauen (SKF)**“ pažymi, kad nevykdė galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais programos dėl vaikų sveikatos problemų. Ji teigia, kad Vokietijoje taip pat yra daug vaikų su sveikatos sutrikimais, kuriuos šeimos skatinamos globoti. Vokietijos vaikų teisių apsaugos tarnybos nepalaiko tarptautinio įvaikinimo, jei įvaikinamas vaikas turi sudėtingų sveikatos sutrikimų arba yra vyresnis nei 10 metų.

Prancūzijos įgaliota institucija „**Les enfants de l'Espérance**“ teigia, kad žinios apie vaikų sveikatos būklę ne visuomet būna tikslios. Asociacija pageidauja, kad jos gydytojas galėtų atvykti susipažinti su vaiko sveikata. Taip pat teigiama, kad atrankos procedūra yra sunki, griežta, neaiški, kai tarpusavyje konkuruoja kelios šeimos.

Tarnybos nuomone, specialiųjų poreikių programos vykdymo procedūra yra išsamiai reglamentuota Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2007 m. vasario 1 d. įsakymu Nr. A1-32 „Dėl Galimų įvaikinti vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo ikiteisminės procedūros aprašo patvirtinimo“ (Žin. 2007, Nr. 18-688), o šeimų konkurencijos galimybė atitinka vaiko interesus augti šeimoje, kuri geriausiai gali patenkinti jo specialiuosius poreikius.

Ispanijos įvaikinimo asociacija „**Familia Universal**“ nurodo, kad pagal Ispanijos nacionalinę vaikų su specialiaisiais poreikiais įvaikinimo programą specialiųjų poreikių vaikais laikomi mažieji nuo 6 metų amžiaus. Ji mano, kad reikėtų tobulinti Ispanijoje nustatytas ikiteisminio įvaikinimo procedūras tam, kad jos būtų greitesnės. Asociacijos nuomone, Lietuvoje nustatytos tinkamos ir priimtinos procedūros.

Italijos įvaikinimo asociacija „**AAA Associazione Adozioni Alfabeto Onlus**“ nurodė, jog programos vykdymo problemos dažniausiai susijusios su šeimos nusivylimu, kai sustabdoma įvaikinimo procedūra dėl pasikeitusio vaikų juridinio statuso. Asociacija siūlo įtraukiant vaikus į sąrašą pateikti kuo naujesnę informaciją apie jų vystymąsi ir sveikatą bei pageidauja didesnio aiškumo dėl vaikų juridinio statuso.

Italijos įvaikinimo asociacija „**La Primogenita International Adoption**“ nurodė, kad dažniausiai vaikai, siūlomi įvaikinimui pagal vaikų su specialiaisiais poreikiais programą, turi labai rimtų sveikatos sutrikimų, dėl kurių asociacija negali jų siūlyti šeimoms, pageidaujančioms įvaikinti vaikus su išgydomomis sveikatos problemomis.

Italijos institucija „**AFN-Azione per Famiglie Nuove – Onlus**“ nurodo, kad tenka susidurti su medicininės informacijos trūkumu. Ji mano, kad psichologinės-socialinės kortelės, susijusios su vaiko gyvenimu iki ir po patekimo į vaikų globos namus, bei išsamesnės medicinos kortelės leistų poroms įveikti šio svarbaus žingsnio baimę ir, turint tikslesnę informaciją, priimti gerai apsvarstyta, sąmoningą ir laisvą sprendimą įvaikinti vaiką, turintį specialiųjų poreikių.

Italijos įgaliotos institucijos „**Fondazione AVSI**“ specialistų nuomone, reikia pateikti kuo detalesnę informaciją apie vaikus, jų sveikatos būklę, kad šeimos galėtų geriau įvertinti savo galimybes patenkinti vaiko specialiuosius poreikius. Institucija pritaria, kad reikia išlaikyti brolių ir seserų ryšius, kad jau įvaikinusios šeimos galėtų pasirengti jaunesnio brolio ar sesers įvaikinimui. Taip pat „Fondazione AVSI“ pritaria, kad būtina toliau dirbti su didelėmis brolių, seserų grupėmis, padalyjant vaikus į mažesnės grupes, kurios galėtų būti įvaikintos kelių šeimų, gyvenančių toje pačioje šalyje. Taip būtų toliau palaikomas vaikų ryšys. „Fondazione AVSI“ siūlo pagreitinti vaiko pripažinimo įvaikinamu procedūrą, kad vaikai galėtų būti įvaikinami kuo jaunesni; vengti, kad įvaikinti siūlomi vaikai vyktų pagal viešnagių programas į tas šalis, iš kurių yra tėvių šeimos, nes dėl to atsiranda sumaištis dėl šeimų vaidmenų, neteisingų lūkesčių rizika; kai vaikas pasiūlomas įvaikinti šeimai, vengti jo kontakto su biologiniais giminaičiais, nes pastarieji, sužinoję apie vaiko galimą išvykimą į užsienį, kreipiasi dėl vaiko globos.

Tarnybos nuomone, galiojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai įvaikinimo srityje atitinka geriausius vaikų interesus, todėl vaikų biologiniai tėvai, net ir apribojus jiems neterminuotai valdžią, turi teisę kreiptis dėl vaikų susigrąžinimo į šeimą. Atkreipiame dėmesį, kad tais atvejais, kai giminaičiai ar biologiniai tėvai (neturintys galimybių ir neketinantys vaikų susigrąžinti į šeimą) savo elgesiu ir veiksmais daro žalą vaikams, tai vaikų globėjas turi teisę uždrausti matytis ir bendrauti su vaikais.

Išvados

- Iki 2010 m. gruodžio mėn. pabaigos Lietuvoje veikė 13 įgaliotų institucijų, iš jų 4 Italijos įgalios institucijos, 3 JAV ir po vieną Švedijos, Prancūzijos, Vokietijos, Ispanijos, Naujosios Zelandijos ir Kanados įgaliotą instituciją.
 - 2010 m. Tarnyba įtraukė į Lietuvos Respublikos piliečių, nuolat gyvenančių užsienyje, ir užsieniečių sąrašą 65 pageidaujančias įvaikinti vaikus Lietuvoje šeimas, kurioms atstovauja įgalios užsienio valstybių institucijos. Daugiausia įtraukta šeimų, kurioms atstovavo Italijos įvaikinimo institucijos „Associazione Adozioni Alfabeto Onlus“ (20), „Azione per Famiglie Nuove Onlus“ (7), ir „Fondazione AVSI“ (7) taip pat Jungtinių Amerikos Valstijų įvaikinimo agentūra „Bethany Christian Services“ (7) bei Švedijos „Barner Framfor Allt-Adoptioner“ (10).
 - 2010 m. iš 115 į užsienio valstybes įvaikintų vaikų 103 vaikai buvo įvaikinti per užsienio valstybių įgalios institucijas, iš jų 56 vaikai įvaikinti pagal specialiųjų poreikių programą.
 - 2010 m., kaip ir ankstesniais metais, aktyviausiai tarptautinio įvaikinimo srityje bei įvaikinant vaikus su specialiaisiais poreikiais veikė užsienio šeimoms atstovaujančios Italijos įgalios institucijos, JAV institucija „Bethany Christian Services“ bei Švedijos įvaikinimo institucija „Barner Framfor Allt-Adoptioner (BFA-A)“.
-